

Onderhoudsplan bomen 2017-2022

Datum: 19 april 2017

Projectgroep: Marcel van den Hof (toezichthouder groen)

Aad Leeuwerink (werkvoorbereider bomen gemeente Meppel)

Marko van de Wetering (beleidsmedewerker bomen gemeente Meppel)

Robert Kalkhuis (projectleider, beleidsmedewerker bomen gemeente Westerveld)

besproken met: Anne Postma (teamleider onderhoud)

Bas Splet (teamleider beleid en werkvoorbereiding)

Mariska Derksen (afdelingscontroller)

Inleiding

Het buitengebied van de gemeente Westerveld kent een grote verscheidenheid aan landschappen. Deze verscheidenheid is in het verleden ontstaan door verschillen in bodem, waterhuishouding etc., maar vooral door het gebruik van het land door de bewoners. Elk landschap heeft zijn eigen ontstaansgeschiedenis en daardoor zijn eigen identiteit en samenhang. Het onderscheid tussen de diverse landschappen is sterk afgenomen door menselijke activiteiten, vooral na de tweede wereldoorlog. Hierbij valt te denken aan het kappen van bomen en een meer algemene wijze van bouwen. De gemeente streeft naar het versterken van het onderscheid tussen de diverse landschappen. Ze wil werken aan een aantrekkelijker en herkenbaarder landschap. Het gaat niet alleen om behoud en versterken van wat er nog rest van vroeger, maar juist ook om het inpassen van nieuwe ontwikkelingen (bron: Beeldkwaliteitsplan buitengebied Westerveld). Bomen zijn DE dragers van ons landschap. Zonder onze bomen zal Westerveld niet zijn kenmerkende landschap hebben en zal de aantrekkelijkheid voor onze inwoners maar ook voor recreatieve en natuur verdwijnen. Bomen vertegenwoordigen daarmee een zeer groot deel van ons maatschappelijk kapitaal

Bomenbeleid

Er is in 2012 een gemeentelijk bomenbeleid vastgesteld. In 2012 is ook het Landschapsontwikkelingsplan, waarin boomstructuren zijn vastgelegd, vastgesteld. Op dit moment wordt de “Visie op de groenstructuur” voor gelegd aan de raad met het advies deze vast te stellen. Onderdeel van deze visie is de bomenstructuur. In deze visie wordt per boom en boomstructuur aangegeven welke waarde en belang ze hebben voor Westerveld. In deze visie wordt tevens aangegeven waar nu geen bomen meer staan maar bomen wel wenselijk zijn en waar nu bomen staan maar deze niet wenselijk zijn.

Het is hiervoor essentieel dat de bomen in Hoofd en Nevenstructuur uit de visie op de groenstructuur op een duurzame wijze worden onderhouden, inclusief vervanging. Om de kwaliteit van het bomenbestand betaalbaar te houden is het noodzakelijk om bezuinigingsmogelijkheden te onderzoeken.

Onderhoud

Binnen de gemeente Westerveld hebben we in totaal 54.000 bomen (straat-, laan- en parkbomen). Dit is exclusief de bomen in gemeentelijke houtwallen en bossen. Een groot gedeelte van ons bomenbestand is aan het eind van haar levensduur en een groot gedeelte verkeerd in slechte staat van onderhoud. Er is jaren te weinig geïnvesteerd om ons bomenbestand op niveau te houden.

Duurzaam bomenbestand

We hebben een oud bomenbestand. De gemiddelde leeftijd wordt geschat op 70 jaar (werkelijke gegevens zijn nog niet inzichtelijk). Om het beeld zo als vastgelegd in het Landschapsontwikkelingsplan en de Visie op de groenstructuur in stand te houden is het noodzakelijk om jaarlijks een gedeelte van de oude en zieke bomen en boomstructuren die in slechte staat verkeren, te vervangen zodat ook op lange termijn een duurzaam boombestand behouden blijft. De gemiddelde leeftijd van ons bomenbestand is hoog. Een groot gedeelte van onze bomen is aan het eind van zijn levensduur.

Bomenwacht

De gemeente doet jaarlijks een bijdrage aan de Bomenwacht (onderdeel van Landschapsbeheer Drenthe) voor het onderhouden van monumentale (ouder dan 125 jaar) bomen binnen Westerveld. In totaal staan er binnen de gemeente 891 monumentale bomen. Eigenaren van monumentale bomen kunnen een onderhoudscontract afsluiten met de Bomenwacht. Hiervan is voor 288 bomen een onderhoudscontract afgesloten met de Bomenwacht. De gemeente ondersteunt deze werkzaamheden door een gedeelte van de kosten voor haar rekening te nemen. Leden (eigenaren van de bomen) betalen zelf ook een gedeelte van de onderhoudskosten.

Kwaliteit en wettelijke aansprakelijkheid

Er is niet inzichtelijk wat de kwaliteit en vitaliteit van ons bomenbestand is. Het merendeel van de bomen is de afgelopen acht jaar een keer gesnoeid. Wenselijk is om alle bomen in een planmatig beheercyclus op te nemen, ze iedere zes jaar te snoeien en ze ook planmatig te inspecteren op gezondheid en veiligheid.

De omstandigheden waarbinnen de bomen staan zijn de laatste decennia steeds verder verslechterd door:

- Afname van de omvang van de plantplaatsen waarin bomen staan;
- Verhardingen zijn dichter geworden waardoor bomen letterlijk geen zuurstof meer krijgen, vroeger was de verharding opener waardoor bomen ook konden wortelen onder rijbanen;
- Bermen, en daarmee plantplaatsen, zijn smaller geworden als gevolg van toenemende wegbreedte;
- Toenemende activiteiten in de plantplaatsen van bomen door het graven voor kabels- en leidingen;
- De negatieve invloed van strooizouten is toegenomen. Omdat de bomen minder vitaal zijn, zijn ze ook minder bestand tegen de nadelige invloed van strooizout;
- Er is een toenemende ontwikkeling van ziekten en plagen (Eikenprocessierups, Essentaksterfte, iepziekte, Kastanjabloedingsziekte) waar steeds meer bomen onder lijden. De bomen zijn vatbaarder voor deze ziekten en plagen door hun lage weerstand als gevolg van bovenstaande punten.

De gemeente is wettelijk aansprakelijk voor schade en ongevallen die ontstaan door haar bomen. Dit kan grote gevolgen hebben. Denk bijvoorbeeld aan bomen die omwaaien of waar takken uitwaaien met risico op persoonlijk letsel of zelfs met fatale afloop.

Als eigenaar zijn wij verplicht om de kwaliteit van onze bomen inzichtelijk te hebben en gevaarlijke situaties te verhelpen. Voor het inzichtelijk krijgen van deze kwaliteit moet periodiek een inspectie uitgevoerd worden en een verslaglegging van deze inspectie plaats vinden. Uiteraard dienen gevaarlijke situaties voortkomend uit deze inspecties verholpen te worden. Het uitvoeren van deze inspecties wordt binnen het vakgebied Visual Tree Assessment (VTA) genoemd.

Inspectie (Zorgplicht)

Iedere boomeigenaar heeft een zogenaamde zorgplicht. Hierbij wordt op basis van rechtspraak onderscheid gemaakt tussen ;

Algemene zorgplicht; Verplichte keuring op regelmatige en systematische basis door een deskundige.

Verhoogde zorgplicht; Verplichte keuring op plaatsen met een verhoogde gevaarzetting 1x per jaar.

Onderzoeksplicht; Indien bomen een uitwendig gebrek heeft dient snel een onderzoek uitgevoerd te worden om te bepalen wat de aard en de ernst van de aantasting is. Hieruit volgen ook de eventuele maatregelen die genomen moeten worden om de risico's te minimaliseren.

Bij schade ligt de bewijslast in beginsel bij de eisende partij, die moet aantonen dat de boom een gebrek heeft/had en dat de eigenaar dit bij een normale controle had kunnen of moeten aantonen. De eigenaar van de boom zal op zijn beurt, bij aansprakelijkstelling aan moeten tonen dat hij de zorgplicht is nagekomen.

De eigenaar moet desgevraagd als bewijs kunnen aantonen;

- met welke regelmaat de bomen worden gecontroleerd en waarom;
- op welke datum de bomen in kwestie voor het laatst is gecontroleerd;
- wat die controle precies inhield;
- wat daarbij is geconstateerd;

- of maatregelen getroffen moeten worden naar aanleiding van het geconstateerde en wat de urgentie was;
- welke maatregelen eventueel naar aanleiding van het geconstateerde zijn getroffen.

Onderhoud

Wenselijk is om alle bomen één keer per zes jaar te snoeien en alle bomen in een planmatige onderhoudscyclus te zetten. Dit is de minimale frequentie die benodigd is om te voldoen aan de basiseis om overal te onderhouden op niveau C van de KOR. Om alle bomen één keer per zes jaar te snoeien hebben we een indeling in zes rayons gemaakt. Streven is om jaarlijks een rayon te snoeien.

In deze cyclus worden de bomen ook planmatig geïnspecteerd op gezondheid en veiligheid. Streven is om jaarlijks een rayon te inspecteren. Bomen met verhoogde risico's moeten vaker worden geïnspecteerd. Die zullen we opnemen in een andere cyclus.

Afschrijving en vervanging

Verwacht wordt dat jaarlijks ongeveer 1,2 % van ons bomenbestand vervangen moet worden als gevolg van ziekte, verminderde vitaliteit of ouderdom.

Voorstel is om jaarlijks een plan te maken voor groot onderhoud en voor vervanging of inboet van het boombestand en hier incidenteel budget voor aan te vragen in de gemeentebegroting. Daarnaast jaarlijks een bedrag beschikbaar stellen voor het vervangen/inboeten van 0,1% van het bomenbestand (50 bomen) om bestaande structuren in stand te houden. Vervanging en afschrijving is niet in het financieel voorstel binnen dit plan opgenomen.

Financiën

Op dit moment is jaarlijks een budget van €117.089,= beschikbaar voor het totale bomenonderhoud.

Jaarlijkse kosten:

Inspectie Zorgplicht één keer/zes jaar	8.600 stuks/jr	€ 1,40/boom	€ 12.040,=
onderhoud één keer/zes jaar	8.600 stuks/jr	€ 15,=/boom	€ 129.000,=
incidenteel onderhoud (verwijderen gevaarlijke situaties, klachten ed)			€ 15.000,=
Jaarlijkse kaplijst (zieke, dode, gevaarlijke bomen en onderhouds dunning)			€ 15.000,=
bestrijding EPR			€ 20.000,=
Bijdrage bomenwacht			€ 7.125,=
totale structurele kosten			€ 198.165,=
jaarlijks te kort jaar			€ 81.076,=

Eenmalige kosten achterstand 2017:

- Veiligheidsinspectie binnen de bebouwde kom, 13.490 bomen a € 2,=/boom € 26.980,=
(is eenmalig € 20.000,= voor beschikbaar gesteld)
- Vervanging of groot onderhoud (jaarlijks 1,2%, 648 bomen), op projectbasis € P.M.

Planning

Momenteel is niet bekend hoeveel bomen we precies hebben en wat de kwaliteit van deze bomen is. Wenselijk is het om iedere boom minimaal één keer per zes jaar te snoeien. Om dit te realiseren hebben we in indeling gemaakt ik zes rayons met een vergelijkbaar aantal bomen en gaan we ieder jaar één rayon snoeien en aansluitend op de snoei inspecteren.

Het jaar voorafgaand aan de snoei van een Rayon gaan we de bomen inspecteren en beoordelen of er slechte bomen zijn die we willen kappen en of er voor onderdelen een aparte aanpak gewenst is. Een aparte aanpak kan bestaan uit het uitdunnen van het aantal bomen, het omvormen van onderdelen of renovatievoorstellen . Voor het omvormen worden aparte projectvoorstellen opgesteld die jaarlijks worden ingediend.

Na zes jaar hebben we op deze manier een goed overzicht van de kwaliteit van onze bomen en de verwachte resterende levensduur. Dan kunnen we beter sturen en heheer(s)en.

Risico's

1. In vervanging en afschrijving wordt niet structureel geïnvesteerd. Ons bomenbestand heeft een hoge leeftijd en is aan het eind van haar restlevensduur;
2. Landelijke richtlijn voor uitvoeren van VTA is één keer per drie jaar, wij zijn in dit voorstel uit gegaan van één keer per zes jaar om het ook financieel haalbaar te houden;
3. Nader onderzoek voortkomend uit VTA met hogere frequentie dan 1 keer/ zes jaar. Dit nader onderzoek betreft bomen met een verhoogd risico. Wij hebben nader onderzoek in dit voorstel niet begroot om het ook financieel haalbaar te houden.;
4. De kosten voor inspectie en jaarlijks onderhoud zijn geraamde bedragen. Er is een risico dat deze bedragen niet toereikend zijn;
5. Voorgesteld wordt om de inhaalslag in zes jaar uit te voeren. Dit betekent dat in de rayons waar op korte termijn nog geen onderhoud gepleegd wordt niet inzichtelijk is wat de risico's zijn en of er zich hier gevaarlijke situaties bevinden. Indien wordt ingestemd met het voorstel kunnen urgente gevaarlijke situaties als deze bekend zijn worden verholpen vanuit het budget voor incidenteel onvoorzien onderhoud;
6. Voorgesteld wordt om het budget vooralsnog voor twee jaar uit te breiden. Hierna kan op basis van integrale besluitvorming op basis van de KOR besloten worden of ook voor de volgende jaren het budget voor onderhoud van bomen wordt aangepast. Er is een risico dat op basis van deze besluitvorming het onderhoudsbudget voor bomen niet toereikend is en de bomen dus niet verder conform het huidige voorstel onderhouden kunnen worden.

wij adviseren u om:

1. De kwaliteit van het bomenbestand inzichtelijk te maken door van alle bomen de huidige situatie te laten inventariseren middels een Visual Tree Assessment; Dit uitvoeren in een periode van zes jaar, ieder jaar 1/6 van het totale bomenbestand te inventariseren;
2. Alle bomen eens per zes jaar te laten onderhouden;
3. Met ingang van 2018 per jaar een vervanging en groot onderhoudsplan op te laten stellen en jaarlijks voor de reconstructie van onderdelen die aan het eind van hun levensduur zijn of waar projecten in de openbare ruimte uitgevoerd worden en mee gelift kan worden met een integrale reconstructie. Op basis van deze plannen uitvoeringsbudget aan te vragen in de voorjaarsnota;
4. Bomenbudget de komende twee jaar (2017 en 2018) verhogen met € 80.000 per jaar. Op die manier kunnen we een begin maken om alle bomen, op basis van een cyclus van zes jaar, een keer snoeien en inspecteren en weten we over zes jaar exact hoe veel bomen we hebben, wat de kwaliteit is.
5. Besluit over verhoging jaarlijks budget boomonderhoud 2019 t/m 2022 te nemen op basis van integraal besluit budgetverdeling KOR 2.0.
6. Onderzoek bezuinigingsmogelijkheden. Na zes jaar gaan we onderzoeken wat de gewenste toekomst is van ons bomenbestand en of er mogelijkheden zijn om te bezuinigen. De komende jaren zal per rayon, en daarbinnen per object, beoordeeld worden wat de toekomstvisie is en dus ook of er bezuinigingsmogelijkheden zijn. Basis hierbij is de visie op de groenstructuur;